

Överenskommelse om skyddat boende

– för våldsutsatta kvinnor och deras medföljande barn i Norrbottens län

Kvinnor i Norrbottens län som är utsatta för våld i nära relation, och deras medföljande barn, ska vid behov erbjudas ett skyddat boende som har hög säkerhet, kvalitet och tillgänglighet och vars insatser motsvarar målgruppens behov. Det skyddade boendet utgår från evidensbaserad praktik.

Bakgrund

Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer är en kriminell handling, ett jämställdhets- och samhällsproblem och konsekvenserna av våld är ett folkhälsoproblem som allvarligt påverkar förutsättningar för ett liv i trygghet för många människor i Sverige.

Varje år utsätts ett stort antal personer för hot och våld av närstående. Många av dem är i behov av stöd och skydd både på kort och på lång sikt. För de som är utsatta för upprepat eller livshotande våld av en närstående behövs ett skyddat boende med hög säkerhet. I Norrbotten finns begränsade möjligheter att erbjuda tillfälliga boenden utifrån individens olika behov av skydd, stöd och hjälp.

Den politiska samverkansberedningen har i maj 2014 gett uppdrag till länsstyrgruppen att utreda förutsättningarna för ett skyddat boende för våldsutsatta kvinnor och barn i Norrbotten.

Ansvar och samverkan

Myndigheternas insatser vid våld i nära relation ska bedrivas med god kvalitet i hela länet, med en likvärdig rättsäkerhet, skydd, stöd och behandling, oavsett i vilken kommun brottet aktualiseras. I syfte att uppnå god kvalitet samt möjlighet till uppföljning har länets kommuner, Norrbottens läns landsting, Polismyndigheten Norrbotten och Åklagarmyndigheten upprättat en tydlig basnivå¹ för sina respektive insatser vid våld i nära relation.

Kommuner kan behöva samverka med varandra kring olika typer av insatser särskilt om det saknas specialistkompetens. Ytterst viktig är samverkan mellan kommuner om resurser och insatser utifrån våldsutsatta kvinnors behov av skydd, stöd och hjälp. Kommunerna ska i samverkan med polismyndigheten och landstinget samt i förkommande fall med andra organisationer samarbeta för att skapa ett välfungerande skydd och stöd för den enskilde.

Genom strukturerad samverkan med externa aktörer och tillgång till olika kompetenser, kan kunskap och erfarenhet från olika områden användas och samordnas. Det skapar potential för helhetssyn både i verksamheten och i förhållande till den enskilde.

Utveckling av skyddat boende i länet framtar inte kommunernas, landstingets och polisens ansvar för ett väl fungerande lokalt samarbete med kvinnor utsatta för våld i nära relation. Efter vistelse i skyddat boende ska hemkommunen, närsjukvård och polis ta ansvar för fortsatt skydd, stöd och behandling i enlighet med den samordnade individuella plan som upprättats under tiden kvinnan bott i det skyddade boendet. Den samordnade planen tar sin utgångspunkt i den enskildes behov och upprättas i samverkan med den enskilde, berörd kommun, polis, närsjukvård och/eller brukarorganisationer.

Kommunerna

Kommunernas ansvar och insatser utgår från gällande lagstiftning enligt Socialtjänstlagen. Det är socialtjänstens uppgift att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Kvinnor utsatta för våld i nära relationer och barn som upplevt eller bevittnat våld ska erbjudas särskilda insatser som kan behöva kombineras med socialtjänstens övriga bistånd. Socialtjänsten ska bland annat kunna erbjuda insatser som skyddat boende², kontaktperson, stödjande samtal, ekonomiskt bistånd, förmedling av kontakter med andra myndigheter och frivilligorganisationer samt hjälp med att söka en ny bostad.

Socialekreterare i hemkommunen bedömer tillsammans med den enskilde lämplig insats för skydd som motsvarar den enskildes behov av i den akuta situationen. Om hemkommunens alternativ för skydd och stöd är på sådan nivå att den enskildes behov inte kan tillgodoses initierar socialekreteraren kontakt med verksamheten skyddat boende. Socialekreteraren kan konsultera personalen för samråd i situationen, den enskildes identitet hålls anonym. Den enskilde våldsutsatta kvinnan ska ha samtyckt till insatsen skyddat boende. Aktualisering sker efter den enskildes samtycke till utredning, bedömning och beslut av insats. Hemkommunen ansvarar för transport till skyddat

¹ Basnivå avseende samverkansmyndigheters insatser vid Våld i nära relation

² Tillfälligt boende för den våldsutsatta kvinnan med kvalificerad personal och som har skyddsanordningar, t.ex. larm och lås, SOSFS 2014:4

boende. Personal på skyddat boende ansvarar för inskrivning, information om det skyddade boendet och genomförande av insatser beviljade av socialsekreteraren t.ex. fortlöpande riskbedömning, krisstödsamtal och praktiskt stöd och hjälp. Dokumentation sker i verksamhetens system enligt riktlinjer för utförare av socialtjänst, upprättad vårdplan och genomförande plan.

Informationsöverföring gällande enskilda kvinnor och medföljande barn från skyddat boende till berörd kommun/närsjukvård och/eller polis eller annan aktör sker i enlighet med gemensamma riktlinjer för samverkan – samordnad individuell planering. Detta kan ske på plats eller genom distansöverbyggande teknik.

Polisen och Åklagarmyndigheten

Polisen har tillsammans med Åklagarmyndigheten ansvar för brottsutredning och via brottsoffersamordning även ansvar för stöd och hjälp till våldsutsatta personer. Polisens ansvar omfattar effektivt ingripande, bedömning av risk och skydd av den utsatte. Vid misstanke om brott i nära relation där barn finns med ska en anmälan skickas till socialtjänsten. Polisen ska även informera, stödja och hjälpa den utsatte att få kontakt med samhällets stödinstanser som kan ge hjälp vad gäller boende, ekonomiskt och socialt stöd för den utsatte. Enligt Polislagen åligger det särskilt polisen att fortlöpande samarbeta med myndigheter inom socialtjänsten och snarast underrätta om förhållandena som bör föranleda någon åtgärd av dem.

Polisen informerar den enskilde om vilka alternativ som finns gällande skydd, stöd och hjälp och utför bedömning av risk och skydd av den våldsutsatta kvinnan. Polisen kan i akut läge efter samtycke från den enskilde initiera kontakt med skyddat boende och transportera den enskilde till skyddat boende efter konsultation med personalen. På kvällar och helger kontaktar personalen i skyddat boende socialjourverksamhet i den enskildes hemkommun och under dagtid kontaktas handläggare i den enskildes hemkommun. Personalen på skyddat boende skickar på rutin vid inskrivning SoL 14 anmälan till barn- och ungdomsenheten i hemkommunen.

Vid behov utför Polisens brottsoffersamordningsgrupp (BOSAM) säkerhetsbesiktning av skyddat boende samt säkerhetssamtal med våldsutsatta kvinnor boende på skyddat boende. Säkerhetssamtal utförs på begäran av personalen på skyddat boende i samråd och med samtycke av den enskilde. Vid behov utför Polisens BOSAM säkrar transporter till och/eller från skyddat boende.

Landstinget

Landstinget har ansvar för att våldsutsatta får ett adekvat medicinskt och psykosocialt omhändertagande. Ansvaret utgår från Hälso- och sjukvårdslagen. Insatser omfattar i huvudsak medicinsk och psykiatrisk vård, dokumentation av skador och att i vissa sammanhang rutinmässigt ställa frågan om våld³.

Vid misstanke om brott i nära relation där barn finns med ska en anmälan skickas till socialtjänsten. Insatserna kan även handla om att informera om polisanmälan, skydd, råd, behandling samt stöd vid kontakt med andra myndigheter och förmedling av kontakt med frivilligorganisationer.

I samband med upptäckt av en våldsutsatt kvinna ska landstinget informera om de alternativ som finns för skydd och stöd. Om den enskilda samtycker ska landstinget kontakta socialtjänsten eller polisen för vidare bedömning om den våldsutsatta kvinnans behov av insatsen skyddat boende.

Samverkan mellan aktörerna och skyddat boende

Kommuner

Kommunerna har möjlighet att placera kvinnor i behov av skyddat boende i verksamheten genom riskbedömning och biståndsbeslut. Socialtjänsten i samverkan med polis transporterar den hotade personen och personalen i det skyddade boendet inkvarterar kvinnor och medföljande barn.

Respektive kommuns socialtjänst behåller ansvaret för utredning och andra relevanta insatser t.ex. långsiktig boendelösning och insatser efter vistelsen på det skyddade boendet. Hemkommunen ansvarar för skolundervisning till barn som medföljer sin mamma till det skyddade boendet.

³ Basnivå avseende samverkansmyndigheters insatser vid Våld i nära relation

Polisen

Polisen utför initialt och vid behov säkerhetsbesiktning av boendet, medverkar till säkra transporter av hotade kvinnor, prioriterar boendet i polisens larmsystem, utför riskbedömning samt säkerhetssamtal vid behov. Polisens brottsoffersamordning är en samlad väg in till polisen där kvinnor utsatta för våld kan få svar på frågor som handlar om polisutredningen eller allmänna frågor om rättsprocessen och rättegång.

Landstinget

När behov föreligger av hälso- och sjukvårdsinsatser ska närliggande hälsocentral utföra insatser. När särskilda behov föreligger för kvinnor eller barn ska personalen efterfråga landstingets specialistkompetens för konsultation. På initiativ av personalen, på det skyddade boendet, utför närliggande hälsocentral hälsoundersökningar på medföljande barn som tillsammans med sin mamma bor på det skyddade boendet. I de händelser rättsintyg ska utföras för hotade kvinnor i det skyddade boendet så följer detta tidigare rutiner enligt överenskommelse⁴. För att säkerställa en hög kompetensnivå hos personalen i det skyddade boendet bistår landstinget med handledning.

Ansvarsfördelning⁵

Kommunen	Landstinget	Polisen
Upptäckt och tidiga insatser (skola och socialförvaltning) Socialt stöd – erbjuda utredning, riskbedömning, insatser Boende Försörjning Kontaktpersoner Behandlingsstöd Skolundervisning till barn som lever i skyddat boende eller med skyddade personuppgifter Samordning av insatser inkl SIP Skyddat boende <ul style="list-style-type: none">- Boende med tillgänglig personal- Krisstöd- Praktiskt stöd- Stöd till medföljande barn- Pedagogisk verksamhet	Upptäckt och tidiga insatser – Hälsocentraler Har skyldighet att anmäla till socialtjänsten om barn som far illa, enligt SoL kap. 14 Erbjuda information Medicinsk sjukvård – Närsjukvård Utföra rättsintyg – kontrakterad rättsläkare Psykiatrisk sjukvård – traumabearbetning, behandling Samordning enligt SIP Handledning – personal i skyddat boende	Akut larm Anmälningsupptagande Brottsutredning Har skyldighet att anmäla till socialtjänsten om barn som far illa, enligt SoL kap 14 Kontakt med BOSAM Säkerhetssamtal vid behov Säker transport Säkerhetsbesiktning av skyddat boende och utslussningsboende.

Verksamheten skyddat boende Definition

Enligt Socialstyrelsens termbank är skyddat boende en boendeinrättning som tillhandahåller platser för heldygnsvistelse avsedda för personer som behöver insatser i form av skydd mot hot, våld eller andra övergrepp tillsammans med andra relevanta insatser.

⁴ Överenskommelse våld i nära relationer, misshandel och sexuella övergrepp

⁵ Bilaga 1

Det skyddade boendet i Norrbotten tillhandhåller platser för heldygnsvistelse under en begränsad period. Det skyddade boendet ska främst användas i akuta situationer där riskbedömning eller den enskildes behov motsvarar de insatser om det skyddade boendet tillhandahåller.

Uppdrag

Det skyddade boendet ska vara en välfungerande verksamhet som i länet tillhandahåller säkerhet, skydd samt stöd och hjälp för kvinnor och medföljande barn utsatta för våld i nära relation. Många som utsätts för våld och hot är i behov av stöd både akut och på längre sikt. Insatsen skyddat boende ska primärt skydda mot hot och våld och kombineras med annat stöd för att hjälpa och stärka individen. Skyddat boende innebär att tillfälligt ge skydd i en akut- och ibland livshotande situation. Personalen inom verksamheten skyddat boende ska verka konsultativt och kompetensstödande till kommunerna, landstinget och polisen.

Syfte

Syftet med skyddat boende är att stödja enskilda som söker skydd och stöd från närståendes våld, att öka säkerheten och tryggheten för de skyddssökande och medföljande barn, att förebygga fortsatt våldsutsatthet och att stödja den skyddssökande i processen att skapa självständig tillvaro.

Målgrupp

Boendet ska vara tillgängligt och ha personal med kompetens att bemöta och tillgodose insatser för kvinnor över 18 år utsatta för våld av närstående samt medföljande barn. Det skyddade boendet ska även ha kompetens att bemöta kvinnor utsatta för hedersrelaterat våld, kvinnor med utländsk bakgrund, kvinnor med funktionsnedsättning, äldre kvinnor, kvinnor med missbruksproblem och HBTQ samt kvinnor från ursprungsbefolkningen och från nationella minoritetsgrupperna.

Medföljande barn

Verksamheten skyddat boende ska genomsyras av ett tydligt barnperspektiv. Det innebär att insatser som motsvarar barns behov kommer att tillgodoses inom verksamheten, bl. a åldersanpassad information, krisstöd, pedagogisk verksamhet och skolundervisning. Medföljande barn som vistas i skyddat boende har skolplikt och rätt till skolundervisning. Bedömning av hot och risk ska beaktas inför beslut om hur barnets skolgång ska tillgodoses under vistelsen i det skyddade boendet.

Många barn som bevittnar våld är också direkt utsatta för våld. Det är viktigt att barn får tillgång till den hälso- och sjukvård som de kan vara i behov av. Utifrån detta initierar personalen rutinmässigt kontakt med närliggande hälsocentral för hälsoundersökning av medföljande barn och följer överenskommelsen Norrbus.

Prioritering och riskbedömning

Socialnämnden ska prioritera och bedöma vilken form av tillfälligt boende den våldsutsatta kvinnan har behov av med utgångspunkt i utredning och riskbedömning. Den enskildes samtycke till placering på skyddat boende ska inhämtas. Det boende som erbjuds den våldsutsatta kvinnan ska vara lämpligt för eventuellt medföljande barn oavsett ålder och kön. Hotbilden för kvinnor utsatta för våld i nära relation kan förändras med kort varsel.

Samordnad individuell plan, SIP

När det finns behov av insatser från flera aktörer ska socialtjänsten och/eller hälso- och sjukvården ansvara för att en samordnad individuell plan, SIP, upprättas tillsammans med kvinnan och medföljande barn. Den samordnade individuella planen ska innefatta hela stöd och hjälpbehovet där inte minst planering av medföljande barns skolundervisning och samlade insatser på kort och lång sikt blir viktiga för ett fortsatt liv i trygghet. Samlade och samtidiga insatser kan också innebära att den enskilde i större utsträckning kan få sina behov av trygghet, säkerhet, skydd och stödinsatser tillgodosedda på hemorten eller i en ny hemkommun.

Personalen på det skyddade boendet ska, med skyddssökandes samtycke, initiera samordning gällande kort- och långsiktiga insatser under vistelsetiden på det skyddade boendet. Vid utflyttning ska personalen överlämna ansvaret för samordning av insatser till socialtjänstens handläggare.

Organisation Huvudman

Kommunerna är huvudman för skyddat boende. Socialtjänsten i respektive kommun ansvarar för att, utifrån en utredning av den våldsutsatta kvinnans och eventuella barns behov, bedöma om insatser kan tillgodoses inom kommunen eller om insatsen skyddat boende ska beviljas. Organisation av verksamheten ska ingå inom ramen för socialförvaltningen i en huvudkommun, Luleå kommun. En styrgrupp utses med representanter från övriga kommuner och samverkansaktörer. Länets kommuner finansierar gemensamt verksamheten och har rätt att placera kvinnor i behov av skydd i boendet.

Tillgänglighet

Det skyddade boendet ska ta emot skyddssökande kvinnor dygnet runt/året om. Vistelsetiden vid det skyddade boendet ska inte vara längre än det som motsvarar skyddsbehovet, dock längst fyra (4) månader. Det är viktigt att boendetiden inte blir längre än nödvändigt. Eftersom vistelse i skyddat boende är tidsbegränsad innebär det att handläggaren inom socialtjänsten, tillsammans med den enskilde, ska påbörja planering för en långsiktig boendeform i samband med inskrivningen.

Bemanning

Det skyddade boendet behöver ha tillräcklig bemanning utifrån den enskildes behov av stöd och hjälp. För vissa skyddssökande kan tillgång till personal dygnet runt vara avgörande. Tillgång till personal även på natten bidrar till de skyddssökandes trygghet och säkerhet. Utifrån antal platser och tillgängligheten i boendet bedöms bemanningsbehovet vara minst 6.0 tjänster. Ensamarbete ska i möjligaste mån undvikas och minst två personal finns i tjänst dag- och kvällstid. Natttjänstgöring innebär sovande jour från kl 24.00 till kl 06.30.

Personalkompetens

Det skyddade boendet ska vara tillgängligt och bemannas dygnet runt med personal som har relevant utbildning och kompetens utifrån målgruppernas varierande behov. Personalen ska ha någon av följande utbildningar socionom, socialpedagog, beteendevetare, pedagog eller andra motsvarande utbildningar samt ha fördjupad kompetens gällande mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Då boendet även tar emot medföljande barn så ska även personalen ha särskild barnkompetens. Personalen ska bemöta alla skyddssökande utifrån värdighet, empati och respekt. Mångfald, språk och kulturkompetens eftersträvas inom personalgruppen. Särskild förståelse och medvetenhet om ursprungsbefolkningens och minoritetsgruppers behov är viktiga.

Platser

Det ska finnas nio platser för heldygnsvistelse på det skyddade boendet. Det innebär platser för nio kvinnor med eller utan medföljande barn. Beräkning av antal platser har gjorts utifrån antal kvinnor utsatta för våld i nära relation⁶ samt utifrån erfarenheter från ett område med liknande befolkningensmängd som Norrbotten. I händelse av att boendet är fullbelagt har verksamheten ett ansvar att vara behjälplig med alternativa former av boende som motsvarar behoven hos skyddssökande och till samma kostnad. Arbetet sker i samverkan med hemkommunens socialtjänst.

Geografisk placering

Erfarenheter från andra skyddade boenden i Sverige visar att den geografiska placeringen har betydelse och att det är viktigt att utveckla ett skyddat boende på orter där det finns en heterogen befolkning, närhet till polis, goda transport möjligheter och närhet till hälso- och sjukvård, livsmedelsbutiker och andra viktiga samhällsfunktioner. Det är viktigt att arbeta för att placeringen av det skyddade boendet ska vara så anonym som möjligt för allmänheten, då detta kan medverka till att kvinnor i behov av skydd undgår upptäckt.

⁶ Se Kunskapsunderlag - gemensamt skyddat boende för kvinnor och medföljande barn, i samverkan mellan länets kommuner, Norrbottens läns landsting och Region Nord - Polisområde Norrbotten

Lokaler och säkerhet

Lokalerna ska följa socialstyrelsens kvalitetsindikatorer, vara tillgänglighetsanpassade och utformade med hänsyn till yttre säkerhet samt vara belägna så att det ger goda förutsättningar för verksamheten. Polisen ska ansvara för säkerhetsbesiktning av lokalerna och föreslå lämpliga säkerhetsåtgärder. Lokalerna ska ha säkerhetsdörr och fönster, vara larmat och kopplat till polisens anrop. Kvinnor och barn som bor på det skyddade boenden får säkerhetssamtal, information om larm och andra skyddsanordningar under boende tiden.

Finansiering

Kommunerna basfinansierar personal och lokalkostnader med 50 %, se sid 8. Därutöver utgår en dygnsavgift på 2500 kr/dygn beräknad på 70 % beläggning. Ingen avgift för medföljande barn. I händelse av att verksamheten går med överskott minskar kommunernas bidrag näst kommande år med motsvarande belopp. I händelse av underskott av verksamhetens kostnader har kommunerna ett gemensamt ansvar att komplettera finansiering med utökat anslag.

Landstinget medfinansierar länssamordnaren med 30 %. Landstinget och polisen genomför och ansvarar för insatser i den del uppdraget avser.

Sammanfattning

För kvinnor utsatta för våld i nära relation och medföljande barn innebär tillgången till ett skyddat boende bland annat;

- Tillgång till god kvalitet och säkert tillfälligt boende.
- Krisstöd, riskbedömning, säkerhetssamtal och praktiskt stöd.
- Samordnad individuell planering, SIP, på kort- och på lång sikt.
- Jämlig insats, för kvinnor och medföljande barn i behov av skyddat boende, i länet.
- Omsorg om husdjur ordnas i samverkan med andra aktörer.
- Tillgång till professionellt stödteam som arbetar utifrån evidensbaserad praktik⁷.
- Samlad kunskap om behoven ger ökade förutsättningar för adekvata insatser.
- Strukturerad samverkan mellan socialtjänst, skola, somatisk och psykiatrisk vård samt polisiära insatser – räddar liv.

För kommunerna, landstinget och polisen innebär tillgången till ett skyddat boende bland annat;

- Att lagstiftning, föreskrifter och allmänna råd samt basnivå säkerställs.
- Ökad rättssäkerhet.
- Ökade möjligheter till samplanering och samverkan.
- Fungerande stöd och hjälpinsatser.
- Samlad spetskompetens hela dygnet för hela länet.
- Bättre stöd till kommunernas handläggare.
- Att ett kompetenscentrum för länet gällande våld i nära relationer utvecklas.

⁷Det vill säga att de professionella väger samman sin expertis med bästa tillgängliga kunskap, den enskildes situation, erfarenheter och önskemål vid beslut om insatser.

Finansiering och kostnadsfördelning

Kostnads kalkylen basteras på 9 boendeplatser i skyddat boende med hög säkerhet och bemanning dygnet runt. Kostnadsfördelning är beräknat på en verksamhetskostnad på 6 000 000 kr, utan hyresintäkter från enskilda kvinnor. Prisuppräknning sker enligt gällande regler.

Kontogrupp	Budget helår 2015	Anvisning
Personalkostnader	3 516 000,00 kr	6 personal inkl länsamordnare, vikariekostnader, inkl sociala avgifter, OB/beredskap
Övriga kostnader	2 484 000, 00 kr	Främst hyra, städ, el, förbrukning, it/telefoni, transporter, kurser, larm, handledning, tolk
Totala kostnader	6 000 000, 00 kr	
Kommunbidrag	3 000 000, 00 kr	

Kommun	Kostnad 50 %
Arjeplog	30 000
Arvidsjaur	75 000
Boden	330 000
Gällivare	210 000
Haparanda	120 000
Jokkmokk	60 000
Kalix	210 000
Kiruna	285 000
Luleå	915 000
Pajala	75 000
Piteå	510 000
Älvsbyn	90 000
Överkalix	30 000
Övertorneå	60 000
Totalt kommunbidrag	3 000 000 kr

